

سید الشیخ محمد

دیوان منسوب به

امام علی رضی الله عنه

گرد آورنده: سالم شمس الدین

مترجم: طاهر لاوڑہ

سرشناسه : علی بن ابی طالب (علیه السلام) ۲۳ قیام از هجرت ۱۰
 عنوان قرارداد: دیوان فارسی عربی
 عنوان و نام پدید آور: دیوان امیر المومنین وسید البلقا والمتمکلمین امام علی بن
 ابی طالب (علیه السلام) / گرد آورنده سالم شمس الدین / شرح وترجمه طاهر لاوژه
 مشخصات نشر : ارومیه حسینی اصل ۱۳۸۹
 مشخصات ظاهری : ۲۷۷ ص شابک : ۵-۵۴-۲۵۵۱-۹۶۴-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی : فیا موضوع : شعر عربی - قرن ۱۰ ق ترجمه شده فارسی
 موضوع : شعر فارسی - قرن ۱۴ - ترجمه شده از عربی
 شناسه اثر: Shamsal-dinSalim
 رده بندی کنگره : ۱۳۸۹ و ۹۰۳۳ و ۳۱۰۶ BJA
 رده بندی دیوبی : ۸۹۲/۱۳
 کتابشناسی ملی : ۲۰۹۴۲۴۷

ارومیه : خیابان شهید منتظری تلفن ۲۳۵۲۴۰۳

نام کتاب : دیوان منسوب به امام علی (علیه السلام)
 گرد آورنده : سالم شمس الدین
 مترجم : طاهر لاوژه
 صفحه آرائی : سارا برجاسی
 سال چاپ : اول ۱۳۸۹
 تیراژ : ۳۰۰۰ جلد
 ناشر : مؤسسه انتشاراتی حسینی اصل

شابک : ۵-۵۴-۲۵۵۱-۹۶۴-۹۷۸

قیمت : ۳۵۰۰ تومان

(الف)

فهرست

۵.....	مقدمه متختم
۱۰.....	مقدمه مصحح
۲۲.....	«روى»: ء
۲۸.....	«روى»: ب
۱۰۴.....	«روى»: ت
۱۱۴.....	«روى»: ج
۱۱۵.....	«روى»: ح
۱۱۷.....	«روى»: د
۱۲۱.....	«روى»: ذ
۱۲۳.....	«روى»: ر
۱۴۴.....	«روى»: س
۱۴۶.....	«روى»: ص
۱۴۸.....	«روى»: ض
۱۵۰.....	«روى»: ط
۱۵۱.....	«روى»: ظ
۱۵۲.....	«روى»: غ
۱۶۴.....	«روى»: ف
۱۶۵.....	«روى»: ق

(ب)

- ۱۷۰..... « روی »: ق
- ۱۷۵..... « روی »: ک
- ۱۷۷..... « روی »: ل
- ۲۱۴..... « روی »: م
- ۲۴۱..... « روی »: ن
- ۲۵۶..... « روی »: ه
- ۲۶۹..... « روی »: و
- ۲۷۰..... « روی »: ی

www.ketabon.ir

مقدمه مترجم

سپاس یزدان پاک و بی همتا را که برای ترجمه دیوان شریف امام علی (ع) از بارگاه لم یزل و لا یزال خویش توفیق خیرم رفیق راد گردانید و از بارگاه کبریایی خود مرا این مدد ارزانی داشت تا توانستم بار این کار بر خود هموار سازم و هم به فضل و عنایت الهی به فرجام رسانم.

اما بعد؛

از جمله مسایلی که مترجم باید در باب ترجمه شعر مد نظر داشته باشد، این است که وی لحن شعر گونگی ایات را تا آن جا که مقدور است، باید در ترجمه نیز حفظ کند تا از اصالت بیشتری برخوردار باشد. اصولاً بسیاری از محققان چه در گذشته و چه از میان معاصرین، به ترجمه شعر اعتقادی ندارند و به نظر بنده نیز حق با آنان است و البته از یک نظر؛ از آن جهت حق را به آنان می دهم که افرادی عالم و دانشمند در زمینه علوم شعری نیازی به ترجمه ندارند و آنان از اصل شعر بیشتر لذت می برند تا از ترجمه آن. در مقام مقایسه، چنین تمثیل می آورم که برای آموزش عروض و قافیه بایستی متعلم و نوآموز را برای آشنایی با تقطیع شعر، رکن بندی، اختیارات شاعری، انواع زحافات و غیره در سر کلاس درس نشاند و شعر را با وی تقطیع کرد و بعد از این عمل است که مبتدی با هنر شعر و شاعری آشنا می شود و این آشنایی برای وی لذت ادبی می آفریند که حاصل درک ذوق سلیم است. اما اگر با عالمی بخواهیم قواعد تقطیع را تمرین کنیم، البته کار عبث و بیهوده ای انجام داده ایم؛ چون او به همه شگردهای ادبی شاعر واقف است و در اثنای خواندن شعر متوجه آن همه هنر می شود و مجموعه این عوامل است که

برای وی التذاذ هنری پدید می‌آورد و اگر ما با او همان کاری بکنیم که در ارتباط با نو آموز، او را از درک آن همه هنر و زیبایی کلام ادبی عاجز کرده ایم و البته به مقصود خویش نیز دست نمی‌یابیم.

حال نمی‌توان از مبتدی همان انتظاری داشت که از یک متخصص فن، و لذا ما بر آنیم که از سویی، ترجمه شعر نیز بسیار مفید است؛ اما در مقایسه با سطح عمومی اطلاعاتی که افراد می‌بایست از مجموعه متون ادب داشته باشند، در این باره نیز باید سعی کرد که ترجمه تا حدود زیادی اصیل باشد و اقتضای نوع ادبی آن را بکند. در ترجمه اشعار امام علی (علیه السلام) با توجه به معانی بلندی که این اشعار دارند، بلافاصله پس از ترجمه و درک معنی متوجه هنری بودن آنها می‌گردیم و همین عامل در التذاذ هنری خوانندگان مؤثر واقع می‌شود و اگر بتوان لحن شعر گونه بودن آن را به نحوی که به مقصود کلام لطمه نزند، رعایت کرد، کار بسیار ارزشمندی در جهت انتقال مفاهیم و هنرهای بیانی به مخاطب صورت گرفته است. و البته این امر به آسانی محقق نمی‌شود آن گاه که قصد مترجم آموزش افرادی باشد که می‌خواهند بدان وسیله در زمینه حکم و مواظب بزرگان دین جهت آشنایی با سخنانشان ترجمه دقیق و دور از حواشی را یاد بگیرند و در عین حال، با شگردها و هنرهای ترجمه نیز هر چه بیشتر آشنا گردند.

حتی الامکان سعی مترجم بر این بوده است که معانی اصلی کلمات را در متن بگنجانند و اگر گاهی از استعارات و اصطلاحات برای این منظور استفاده کرده، بیشتر در جهت همان حفظ لحن شعر گونه‌گی متن بوده است و به هر حال روی سخن مترجم با دانشجویان زبان و ادبیات فارسی

و عرب است و البته همه آن کسانی که در زمینه متون حکمی و دینی فعالیت دارند.

دانشجویان عزیز توجه داشته باشند که حفظ اشعاری با مضامین حکمی کمک بسیار خوبی در جهت تقویت اندیشه آنان خواهد بود و نیز باعث می شود آنان با زوایای فکری مردمی با زبانی متفاوت آشنا شوند و هر گاه خواستند در زمینه تأثیر پذیری ادبیات کشورهای مختلف به صورت تطبیقی کار کنند، این عامل به آنان کمک می کند که موفقیت بیشتری به دست آورند. این امر آن جا بیشتر اهمیت پیدا می کند که بدانند زمینه ادبیات هر حوزه های توصیفی، تحلیلی و تعلیلی با ترجمه از ادبیات کشورهای گوناگون به نیکی شناخته می گردد و لذا به انتخاب خویش می توانند در هر کدام از شاخه های مذکور به تحقیق و مطالعه بپردازند.

جهت سهولت در امر یادگیری اشعار عربی که در ادبیات فارسی از مفاهیم آن اشعار بسیار استفاده شده است، اصل دیوان نیز به همراه ترجمه برخی اصطلاحات و لغات دشوار در باورهای آمده است و این امر دست کم از دو نظر حایز اهمیت است: (۱) دانشجویان عزیز سعی کنند قبل از نگاه کردن به متن ترجمه خود معنی اشعار را حدس بزنند و برای یافتن بهترین معنی به فرهنگ های لغت عربی به عربی مانند المنجد، لسان العرب، تاج العروس، کتاب العین و ... و یا عربی به فارسی امثال لاروس، الرائد، جامع نوین، ترجمه المنجد و غیره بهره گیرند. در مرحله بعد هر گاه احساس کردند بیت مورد نظر مفهوم روشنی در ترجمه آنان ندارد، معنی و استنباط نهایی خویش را با ترجمه حاضر جهت درک بهتر موضوع تطبیق دهند.

۲) دیگر این که همراه با ترجمه برخی اشعار بهتر می توان نقش کلمات را در تبیین عبارات شناخت. بهترین شیوه در ممارست نحو و اعراب، شعر است؛ چون کلمات پس و پیش می شوند و برای نمونه صفت و موصوف از هم فاصله می گیرند و چندین کلمه هم زمان به عنوان فاعل فعل شناخته می شوند و اگر دانشجویی بتواند به خوبی نقش کلمات را در شعر حدس بزند، این امر برای وی در باب یافتن نقش نحوی کلمات در متون نثر بسیار راحت خواهد بود. دانش نحو و اعراب کمک بسیاری در فهم هر چه بهتر متون ادبی برای دانشجویان محترم است و آنان باید بدانند که همیشه معانی و مقاصد کلام، محصور و پوشیده در الفاظ است و اعراب (نحو) وسیله ای است که معانی، مقاصد و مفاهیم را از این وضع پوشیده بیرون می آورد و از این جاست که می توان به اهمیت علوم بلاغی نیز در تفسیر متون ادبی واقف آمد؛ چرا که برای تفسیر، تحلیل و تعلیل متون ادبی در کنار دانش های دیگری مانند نقد ادبی، نظریه ادبی، زبان شناسی، سبک شناسی و غیره اهمیت فراوانی دارند.

در پایان، مترجم بر ذمه خود می داند که از رهنمودهای ارزنده استاد گرامی، پروفسور فاطمه مدرسی عضو محترم هیأت علمی دانشگاه ارومیه که همواره در راه پژوهش، مرشدی دلسور و مشوقی مشفق برای این جانب و همه طالب علمان در ساحت مقدس دانشگاه بوده اند، کمال تشکر و امتنان را داشته باشد و برای آن استاد فرهیخته و گرانمایه، مهربان و سبک سایه، صاحب آن همه علم وهبی و کسبی، طول عمر با عزت و توفیق خدمت به کاروان علم و ادب این سرزمین را همچنان از پیشگاه عالی حضرت والا التماس نماید.

در فراهم آمدن این اثر نیز، همسر فداکار بنده، متحمل بسی رنج و سختی شد و برای نیک انجام گرفتن ترجمه این اثر همایون، کوششی بسزا ورزید که سعی او نیز شایسته تقدیر فراوان است.

همچنین بر خویشتن بایسته می دانم که از همت والا و پشتکار مدیر محترم و فرهنگ گستر انتشارات حسینی ارومیه، که در راه اعتلای دانش ایرانیان و به ویژه در حوزه های اسلامی و فرهنگی سهم بسزایی دارند، و با کار بهیمار عظیم فرهنگی خویش گام هایی استوار در راه خدمت به مشاقلان ادب و دانش این مرز و بوم به انجام می رسانند، و نیز از زحمات همه کارکنان محترم این نشر به نیکی یاد کنم و از آن بزرگان به خاطر تلاش های حسنی نایذیر در حوزه نشر سپاسگزاری نمایم. سعی شان مشکور باد.

از حوصله و دقت خوانندگان ارجمند و دانشجویان محترم که با مهربانی و از باب بزرگواری، خطاهای این ترجمه و سهو های آن را به چشم کرم و خطایوش خویش می نگرند و پیشنهادات و انتقادهای سازنده خود را به آقای سید کریم حسینی مدیر محترم انتشارات حسینی ارومیه جهت اصلاح ترجمه در چاپ های بعدی - ان شاء الله - ارایه می دهند، صمیمانه سپاسگزاری نموده، موفقیت آنان را در لحظه لحظه زندگی از بارگاه حق - جلّ و علا - خواستارم.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِنا أَوْ أَخْطَاْنَا

طاهر لاوژه

بوکان - تابستان ۱۳۸۹

مقدمه مصحح :

امیر المؤمنین علی بن ابی طالب (ع)

ولادت امام:

امام علی (ع) در شهر مکه و در سال ۶۰۰ میلادی (بیست و دو سال قبل از هجرت) چشم به جهان گشود.

نسبت امام:

کنیه وی ابوالحسن است و نام کاملش از این قرار است: ابوالحسن علی بن ابی طالب بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبد مناف. او عموزاده حضرت رسول اکرم (ص) است و مادرش به نام فاطمه بنت اسد بن هاشم خوانده می شد و او اولین کسی است که از میان هاشمیان تولد یافت که اسلام آورد و هجرت کرد.

نشأت امام:

هنگامی که امام علی (ع) شش ساله بودند، پدرش ابوطالب درگذشت. در این هنگام پیامبر اکرم (ص) وی را به خانه خویش منتقل کردند و او را در دامن تربیت خود گرفتند. امام در حالی به سن بلوغ رسیدند که عشق به پیامبر (ص) در جان و قلبشان ریشه کرده بود و آن گاه که پیامبر (ص) نبوت خویش را آشکار کردند، علی اولین کسی بود که از میان جوانان به ایشان گروید.

شخصیت امام:

امام علی (ع) دارای شخصیت بارز و یگانه ای بود و البته راویان و مورخان آن گونه که خواسته اند، نتوانسته اند شخصیت وی را تمام و